

PLATTER - Průvodce plánováním důvěryhodného digitálního repozitáře

Jan Hutař

Projekt DPE

- www.DigitalPreservationEurope.eu
- 2006>2009 FP6
- podpora spolupráce a součinnosti mezi existujícími národními a mezinárodními iniciativami v Evropě (v oblasti DP)
- reaguje na potřebu zlepšit koordinaci, spolupráci a důslednost běžných činností tak, aby zajistil efektivní ochranu digitálních materiálů
- *cílem je zvýšit povědomí o problémech dlouhodobé ochrany digitálních dat a o možných řešeních*

Co DPE nabízí? Informace!

- DPE website – místo kde získat informace o DP
- není to jen stránka projektu
- konference , oznámení, DP komunita
- registries
 - materiály z trainingů
 - databáze DP projektů + kompetenčních center
 - online zdroje etc.
- publikace
 - reports
 - briefing papers + případové studie
 - prezentace, newsletters etc.

Co může DPE ještě nabídnout?

– PLATTER

- Repository Planning Checklist and Guidance (D3.2) WP3
- **Planning Tool for Trusted Electronic Repositories**
- **Průvodce plánováním důvěryhodného digitálního repozitáře**
- publikováno březen 2008 (SB, NK ČR, NANETH, GU)
- jedna z nejstahovanějších věcí z DPE webu (2500 downloadů 03-12.2008)

PLATTER? Na co? Pro koho?

- mnoho tvůrců (správců) digitálních dokumentů hledá rady nebo návod jak postupovat při vytváření digitálního repozitáře,
 - kt. by se dal považovat za důvěryhodný (TDR)
 - s minimálními náklady na práci a znalosti ;-)
- TDR je výsledkem implementace strategického plánu, kt. pokrývá různé procesy jdoucí daleko za čistě technické problémy repozitáře.
- Implementace takového řešení je obvykle velmi obtížná a náročná na čas
- > DPE si vytklo za cíl vytvořit a poskytnout institucím nástroj, kt. by je provedl procesem definice cílů repozitáře z hlediska „důvěry“

Na co tedy PLATTER je?

- průvodce plánováním repozitáře
- poskytuje digitálnímu repozitáři základ pro plánování jeho cílů, úkolů a výkonu
- nevěnuje se realizaci těchto cílů
- PLATTER není nástroj na audit nebo certifikaci!
 - > jeho cílem spíše doplnit existující nástroje na audit a certifikaci
- repozitář naplánovaný s pomocí PLATTERu bude mít výhodnou pozici v případě jakéhokoliv budoucího auditu (DRAMBORA, TRAC aj.)
- Drambora naruby!?

Co je repozitář?

Repozitář je **organizace** odpovědná za uchování digitálního materiálu/dat.

- “uchování” předpokládá časový rámec přesahující současné technologie
- repozitář není jen technologie sama
- ... naopak se musí se změnami technologií vyrovnávat

Důvěryhodnost?

Důvěryhodnost je výsledkem správného fungování organizace (tj. R.) vzhledem k danému účelu (tj. provozování repozitáře).

- vzniká jako součást vztahu mezi repozitářem a „druhou stranou“ (financující instituce, deponitori, uživatelé, mateřská instituce apod.)
- 2stupňový proces:

1) dosáhnout stavu kdy vše funguje

PLATTER

2) ukázat to navenek

audit

Cesta k důvěryhodnosti

- Jediný široce akceptovaný standard pro prokázání důvěryhodnosti neexistuje! Máme:
 - standardy na bázi checklistu (Nestor catalogue a TRAC)
 - flexibilní nástroje (jako např. DRAMBORA)
 - standardizační iniciativy (The Birds of a Feather Group)

Souvislosti

TRAC + Nestor

- PLATTER z nich vychází
- checklisty (dotazníky) ověřující naplnění urč. kritérií pro TDR

Drambora

- nástroj na sebehodnocení R., posouzení schopnosti dosáhnout stanovených cílů

PLATTER

- je pomůcka pro nasměrování na cestu směřující ke splnění těchto kritérií.

> další souvislosti

- Caspar – OAIS, replInfo
- Planets – preservation planning - PLATO

Hledání zlaté střední cesty

Přílišná obecnost

- Obecný plánovací nástroj pro jakoukoliv organizaci
- Použitelné pouze s určitou předchozí znalostí repozitářů
- **Nedostatek konkrétních rad**

Přílišná specifičnost

- Neflexibilní
- Nereálná očekávání
- Problém vyrovnanosti náklady vs. přínosy
- **Nemusí být aplikovatelné na každý repozitář**

Hledání zlaté střední cesty ...

Přístup PLATTERu:

- definovat obecné klíčové principy (platné pro všechny typy repozitářů)
- použít tyto jako základ pro stanovení **vlastních** cílů konkrétního repozitáře
- poskytnout **dost příkladů** k použití, modifikaci i odmítnutí <> závisí na specifickém mandátu repozitáře
- **Deset klíčových principů důvěryhodného repozitáře CRL/DCC/DPE/nestor (2007) jako výchozí bod**

10 základních principů

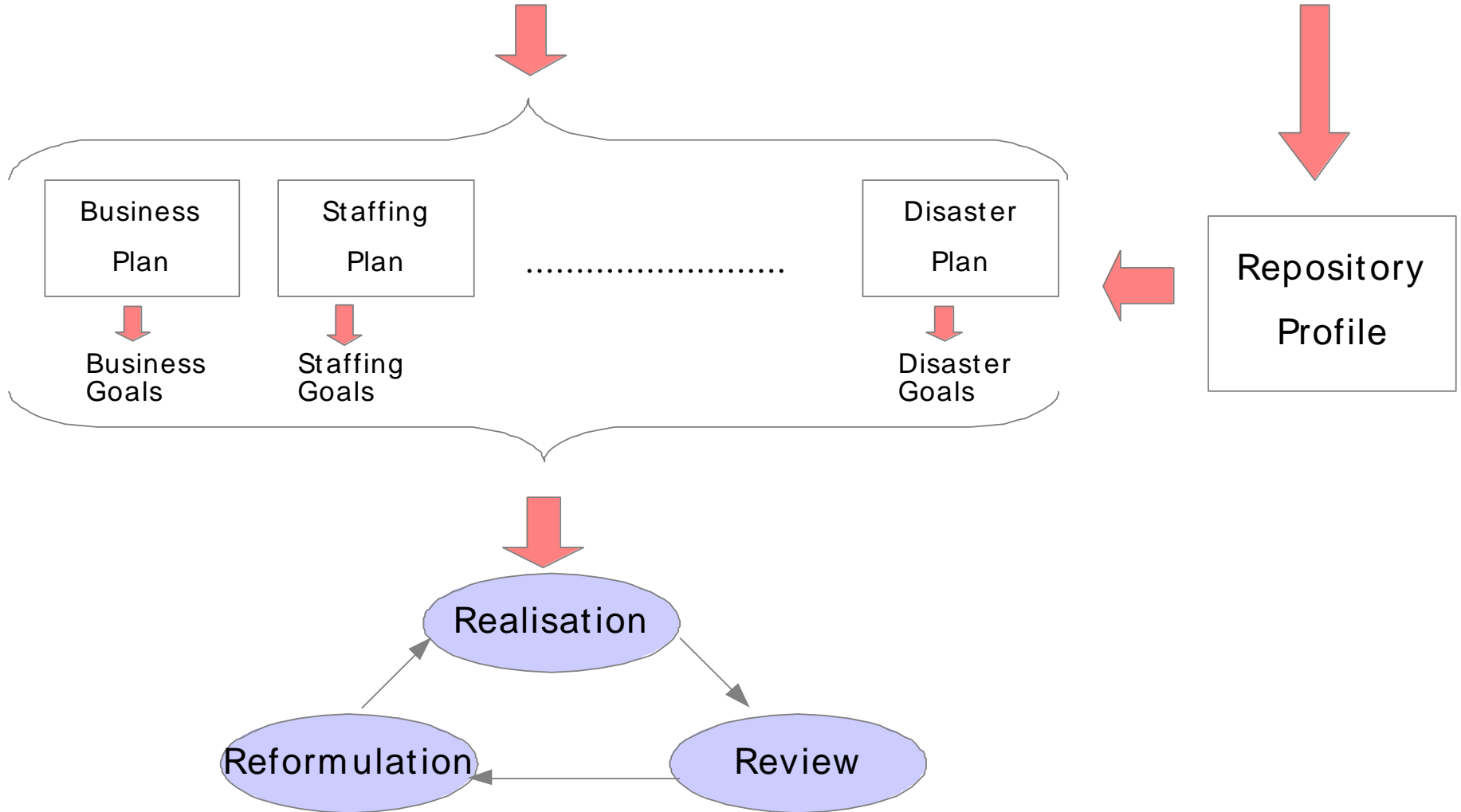
1. R. se zavazuje k **trvalé správě/ochraně** digitálních objektů pro definovanou komunitu/-y
2. R. musí **prokázat organizační způsobilost** pro tento úkol (tj. vhodné financování, personální zajištění, vhodné procesy)
3. R. **dostojí smluvním a právním požadavkům** a splňuje své povinnosti v této oblasti
4. R. má vypracován účelný a účinný **strategický rámec**
5. R. získává a **zpracovává digitální objekty podle stanovených kritérií**, která odpovídají jeho cílům a schopnostem

10 základních principů

6. R. udržuje a **zajišťuje dlouhodobou integritu, autenticitu a použitelnost** spravovaných digitálních objektů
7. R. **archivuje potřebná metadata** o všech akcích, které byly s digitálními objekty v průběhu skladování provedeny; související informace o vzniku, podpoře dostupnosti, a využívání objektů před jejich vstupem do repozitáře
8. R. naplňuje potřebná **kritéria pro zpřístupňování**
9. R. má **strategický program pro plánování ochrany**
10. R. má **odpovídající technickou infrastrukturu**, potřebnou k trvalému udržování a zabezpečení spravovaných digitálních objektů.

Ten Core Principles

Repository
Characterisation

Specifikace repozitáře

4 popisné třídy:

- účel a funkce
 - typ repozitáře z funkčního hlediska (NK vs. univerzita)
- velikost
 - ve smyslu lidských zdrojů, financí, dat apod.
- provoz
 - jaká data, od koho, pro koho, dostupnost dat
- technické řešení a implementace
 - zdroj metadat, interoperabilita, standardy

Specifikace repozitáře

Otázka 1.2 Komerční statut

Vysvětlení:

Fungování repozitáře je ovlivněno jeho statutem. Tj. zda má odpovědnost za finanční cíle (k mateřské instituci např.).

– *Je repozitář komerční nebo nekomerční (profit or non-profit)?*

Otázka 3.5 Oprávnění k přístupu

Vysvětlení:

Materiál v repozitáři může být volně dostupný všem, volně dostupný omezené skupině uživatelů, například pouze badatelům, nebo zcela nedostupný. Mnoho repozitářů má data ve více než jedné z těchto kategorií.

– *Jaká data v repozitáři převládají, volně dostupná, omezeně dostupná nebo zcela nedostupná?*

Plány strategických cílů

SOPs Strategic Objective Plans

vychází z 10 základních principů důvěryhodného repozitáře

- Finanční plán
- Akviziční plán
- P. řízení lidských zdrojů
- P. zpřístupňování
- Technologický plán
- Datový plán
- P. nástupnictví
- Krizový plán
- P. ochrany

Plány strategických cílů

SOPs Strategic Objective Plans

Akviziční plán - příklad:

Cíl 2.1 Získat relevantní materiál

Konkrétní příklady:

Archivovat 90% dokumentů národní domény .cz

Archivovat 75% všech publikovaných článků (univerzita např.)

Uložit minim. 1000 nových dokumentů /ročně

Diskuze – vysvětlení

Technologický plán - příklad

Cíl 5.2: Infrastruktura IT musí garantovat integritu a bezpečnost uložených dat.

Konkrétní příklady:

Pro snadnější obnovu dat uchovávat tyto v systému RAID

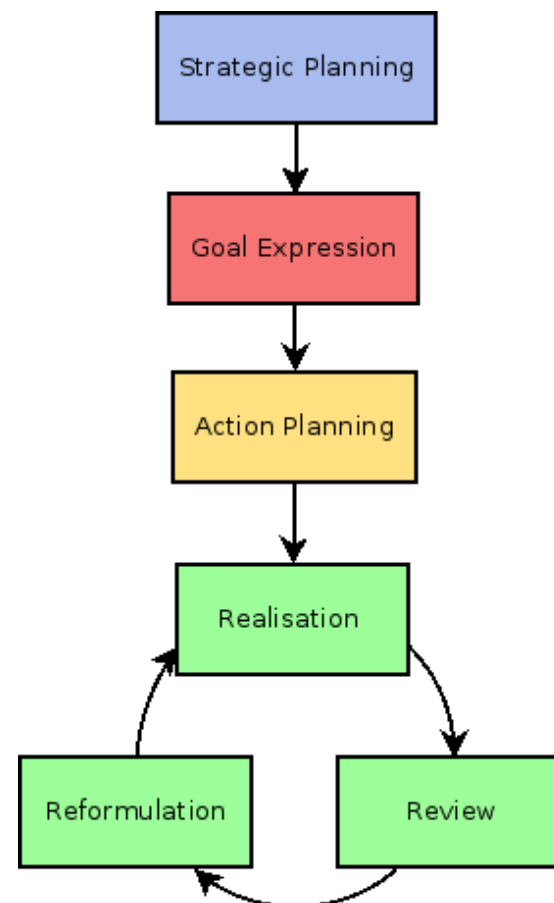
Páskové zálohy všech dat ukládat jednou týdně mimo místo provozu

Každých X let podrobit repositář bezpečnostním auditu

Diskuze-vysvětlení

PLATTER plánovací cyklus

- cíle odpovídají tzv. SMART požadavkům
 - Specific
 - Measurable
 - Assignable
 - Realistic
 - Time-Related
- na základě SMART cílů lze vytvořit základ pro následné vyhodnocení

Vyzkoušejte PLATTER !

<http://www.digitalpreservationeurope.eu/platter/>

děkuji za pozornost

jan.hutar@nkp.cz